

**Προβλήματα διγλωσσίας –
Δίγλωσση εκπαίδευση
(γλώσσα και σχολική αποτυχία – γλώσσα και
μαθησιακές δυσκολίες – προβλήματα
συμπεριφοράς)**

**Σαλτερής Νίκος
Δρ. Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας
Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε. 70**

A. Εισαγωγικές έννοιες

- Μια «νέα» αναπτύσσεται μετά τη δεκαετία του '50:
- Η κοινωνιολογία της εκπαίδευσης

Αντικείμενο: ο πολυσύνθετος ρόλος του σχολείου

- α. Κοινωνικοποίηση
 - β. Κοινωνική ενσωμάτωση
 - γ. Επιλεγμένη μετάδοση γνώσεων, αξιών, αρχών (πολιτικού κοινωνικού, ηθικού αισθητικού, φιλοσοφικού χαρακτήρα), ή αλλιώς επιλογή γνώσεων και κουλτούρας
 - δ. Κύριο όχημα μετάδοσης: η (εθνική) γλώσσα
 - ε. Διερεύνηση της ιδεολογίας του σχολείου ως κοινωνικού θεσμού
 - στ. Της κοινωνικής του λειτουργίας και του κοινωνικού του ρόλου
 - ζ. Της σχέσης του Σχολείου με οικονομία
- Ενδιαφέροντα:
- Α. Σύνθεση – χαρακτηριστικά του σχολικού πληθυσμού
 - Β. Σύνθεση – χαρακτηριστικά εκπαιδευτικών
 - Γ. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού και η αποφασιστική σημασία του στην ανάπτυξη των μαθητών του (σύγκρουση ιδεών και πρακτικών)
 - Δ. Η σχολική αποτυχία
- Επιδράσεις και σχέσεις με άλλους επιστημονικούς κλάδους:
- Κοινωνιογλωσσολογία, κοινωνική και εκπαιδευτική πολιτική, Κοινωνική ψυχολογία κ.ο.κ)

Γενικό Συμπέρασμα:

Το σχολείο είναι και θεσμός αναπαραγωγής της κοινωνίας, άρα αναπαράγει ποικίλες ανισότητες, την κυρίαρχη κουλτούρα και τα κοινωνικά στερεοτύπα.

Β. Η έννοια της ισότητας στο σχολείο

- Επιστημονική βεβαιότητα για σχέση γλώσσας – σχολικής επιτυχίας (εθνική – μειονοτικές γλώσσες, γλώσσα και κουλτούρα οικονομικών μεταναστών, γλωσσικοί κώδικες – κοινωνικές τάξεις και σχολική επιτυχία).
- Η θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου (οικονομική θεωρία) και οι νέοι ρόλοι του σχολείου.
- Το Κράτος Πρόνοιας και αύξηση δαπανών για την εκπαίδευση
- Η έννοια της ευθύνης του σχολείου. Αναγκαίες παρεμβάσεις: α) διαφοροποίηση του χαρακτήρα του σχολείου, β) διαφοροποίηση διδασκαλίας, γ) η εμφάνιση των αντισταθμιστικών θεσμών

- Η λήψη πολλαπλών μέτρων: αύξηση θεσμικών παρεμβάσεων (π.χ. κατάργηση διακρίσεων εγγραφής σε σχολεία με βάση το χρώμα του δέρματος), ειδική επιμόρφωση προσωπικού, ανάπτυξη κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού, εγγραφή σχολικών εγχειριδίων στο νέο πνεύμα, επαναπροσδιορισμός της λειτουργίας του σχολείου, επανασχεδιασμός των αντικειμένων (κυρίως θεωρητικές επιστήμες και όχι μόνο) και του τρόπου διδασκαλίας: άρα επαναπροσδιορισμός της έννοιας του σχολείου
- Οι αντίστοιχες μεταλλαγές του ελληνικού σχολείου: νέα αναλυτικά προγράμματα, νέα βιβλία, νέοι θεσμοί (ενισχυτική διδασκαλία, Τ.Ε., Τ.Υ., Προγράμματα Κ.Ε.Δ.Α. – Πανεπιστημίου Αθηνών, επιμόρφωση εκπαιδευτικών)

Στόχος: η αύξηση της κοινωνικής και οικονομικής αποτελεσματικότητας του σχολικού συστήματος και η «αποκατάσταση» των εκπαιδευτικών ανισοτήτων

- Κοινωνιολογία και διαπιστώσεις σχετικά με την ισότητα στην εκπαίδευση
- Θεσμικά μέτρα ('70)
- Διαπίστωση πολλαπλών αντιστάσεων
- Κύριο «εκπαιδευτικό» στερεότυπο: *«ριζωμένη αντίληψη για την διαφορετικό ποσοστό ευφυΐας που διαθέτουν τα άτομα»*, (Φραγκουδάκη Α., Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο, Παπαζήσης 1985, 20).
- Κεντρική διαπίστωση επιστημονικών πορισμάτων :
- α. την επίδοση καθορίζει κυρίως η κοινωνική προέλευση
- β. Η «κοινωνική» προέλευση επικαθορίζεται στις δυτικές κοινωνίες από την εθνοτική καταγωγή
- γ. Η γλώσσα διαδραματίζει εξαιρετικό και καθοριστικό ρόλο στην σχολική επιτυχία - επίδοση. Οι δύο διαστάσεις της γλωσσικής υστέρησης: α) σπουδαιότητα κοινωνικής και εθνοτικής καταγωγής.
- Δηλαδή, τα κοινωνικά γλωσσικά ιδιώματα συμφωνούν ή αποκλίνουν από την επίσημη γλώσσα του σχολείου και σπουδαιότητας της ταύτισης της μητρικής ή οικογενειακής γλώσσας με τη γλώσσα του σχολείου.

Γ. Η διαπολιτισμική εκπαίδευση

- Βασικές αρχές διαπολιτισμικής εκπαίδευσης:
- Αναγνώριση ισοτιμίας Πολιτισμών, Αλληλοεπιδράσεων και Αλληλοεξάρτησής τους
- Αναγνώριση και αποδοχή της διαφορετικότητας ως πηγή πλούτου
- Εξασφάλιση των δικαιωμάτων όλων των μαθητών για ίσες εκπαιδευτικές ευκαιρίες (α. μέτρα εκπαιδευτικά, οικονομικά και πολιτικά και β. ανάλυση της σχολικής πραγματικότητας ως κοινωνικό σύστημα με μεταβλητές όπως η κουλτούρα, τα αναλυτικά προγράμματα, οι σχέσεις εξουσίας, οι στάσεις πεπιοθήσεις και εκπαιδευτικές πρακτικές του προσωπικού, γ. η ισότητα επιτυγχάνεται διαμέσου της ανισότητας πόρων και μέσων)
- Προώθηση αξιών: αμοιβαίας κατανόησης, αλληλεγγύης, ειρηνικής συμβίωσης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:
ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ
ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ ΘΑΝΑΤΟΙ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΤΑ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ		
Υπηκοότητα	2004	2005
Ελληνική	88.803	89.812
Ξένη	16.852	17.733
ΣΥΝΟΛΟ	105.655	107.545
ΘΑΝΑΤΟΙ		
Ελληνική	103.435	103.468
Ξένη	1.507	1623
ΣΥΝΟΛΟ	104.942	105.091
ΦΥΣΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ		
Ελληνική	-14.632	-13.656
Ξένη	15435	16110
ΣΥΝΟΛΟ	713	2454

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΑΛΛΟΔΑΠΕΣ ΜΗΤΕΡΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΚΑΤΑ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ

ΥΠΗΚΟΟΤΗΤ Α	2004	2005
Αλβανική	10.362	10.690
Βουλγαρική	1.020	1.025
Ρουμανική	886	982
Ρωσική	443	439
Ουκρανική	395	506
Πολωνική	341	368
Γεωργιανή	329	403
Μολδαβική	253	293
Συριακή	242	265
Αιγυπτιακή	238	200
Άλλες	2.343	2.562
ΣΥΝΟΛΟ	16.852	17.733

- Επίδειξη υλικού γλωσσικής στήριξης δίγλωσσων μαθητών στο δημοτικό σχολείο

Ευχαριστώ για την προσοχή σας